

Τα όρια στην επιστημονική εξέταση των Ιερών Κειμηλίων

/ [Πεμπτουσία](#)

Με αφορμή την περίπτωση του ντοκιμαντέρ που αναφέρθηκε στα Τίμια Λείψανα του Βαπτιστή Ιωάννη (www.pemptousia.gr/?p=69797) η σχετική μελέτη του Δρος Β. Ταμιωλάκη πραγματοποιεί ένα είδος παρέκβασης, με πολύ μεγάλο όμως ενδιαφέρον: πόσο θεμιτό είναι η επιστημονική έρευνα να προσεγγίζει τα ιερά και τα όσια της χριστιανικής παράδοσης;

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΗ ΤΩΝ ΙΕΡΩΝ ΚΕΙΜΗΛΙΩΝ

ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΟΡΙΑ;

Ένα άλλο θέμα, που δεν θα ήταν άσκοπο να θίξουμε, είναι αν θα πρέπει να υπάρχουν όρια στην επιστημονική εξέταση των ποικίλων εκκλησιαστικών κειμηλίων. Το θέμα είναι καυτό και είναι επίκαιρο. Η σχέση μεταξύ Επιστήμης και Πίστης πάντοτε κινούσε, κινεί και θα κινεί το ενδιαφέρον των ανθρώπων. Έχουν γίνει και άλλες επιστημονικές εξετάσεις εκκλησιαστικών κειμηλίων, και σκοπεύουμε να παρουσιάσουμε και άλλα τέτοια θέματα. Ένα είναι βέβαιο. Η επιστημονική εξέταση των ιερών κειμηλίων είναι ένα θέμα που ενδιαφέρει τον κόσμο και, επομένως, και τις κινηματογραφικές εταιρείες και τους δημοσιογράφους. Το θέμα είναι δημοφιλές.

Πηγή:<http://agathan.wordpress.com/>

Οι παραδοσιακές τεχνικές της ιστορικής, αρχαιολογικής και παλαιογραφικής εξέτασης εφαρμόζονταν, ανέκαθεν, στην εξέταση των εκκλησιαστικών κειμηλίων [58]. Στις μέρες μας προσετέθησαν και άλλες μέθοδοι, όπως π.χ. η ιατροδικαστική μέθοδος [59]. Και, ουδέποτε, τέθηκε θέμα. Όμως, με τη ραδιοχρονολόγηση ιερών λειψάνων υπάρχει ένα ζήτημα. Πιστεύουμε πως η ραδιοχρονολόγηση ορθοδόξων κειμηλίων δεν ενδείκνυται για τους εξής λόγους.

Κατ' αρχήν, υπάρχει το ζήτημα της καταστροφής ιερών κειμηλίων. Για την τέλεση της όλης διαδικασίας απαιτείται η καταστροφή ενός τμήματος του κειμηλίου. Για την εξαγωγή ασφαλών αποτελεσμάτων απαιτείται η καταστροφή κάποιων γραμμαρίων του προς χρονολόγησιν υλικού. Στην περίπτωση της χρονολόγησης του ξύλου π.χ. απαιτείται υλικό βάρους 13,6 γραμμαρίων. Όμως, ποιος θα αναλάμβανε την ευθύνη για την καταστροφή π.χ. 13 γραμμαρίων Τιμίου Ξύλου; Η Εκκλησία μας παρέδωσε τα ιερά κειμήλια για να τα τιμούμε και όχι για να τα

καταστρέφουμε [60]. Αν οι παπυρολόγοι και οι έφοροι μουσείων είναι απρόθυμοι να καταστρέψουν έναν πάπυρο, για να τον χρονολογήσουν, εμείς δεν θα έπρεπε να είμαστε πιο απρόθυμοι να καταστρέψουμε ιερά κειμήλια; Για τους Χριστιανούς, τα τίμια λείψανα είναι ανεκτίμητα, πιο πολύτιμα και από το μεγαλύτερο θησαυρό [61]. Η ενδεχόμενη καταστροφή ιερών κειμηλίων εγείρει ακόμη και νομικά ζητήματα, αφού η σύγχρονη νομολογία απαγορεύει την καταστροφή τους [62].

Το άλλο ζήτημα είναι αν αυτή η καταστροφή του ιερού κειμηλίου μπορεί να δώσει μια βέβαιη χρονολόγηση. Η απάντηση είναι αρνητική. Τα αποτελέσματα της ραδιοχρονολόγησης δεν είναι βέβαια και τελεσίδικα. Έχει καταδειχθεί πως «...η μέθοδος αυτή έχει τα ελαττώματά της και συνεπώς δεν πρέπει να θεωρείται πανάκεια. Ανακαλύφθηκε ότι ο άνθρακας δεν μειώνεται με ομαλό τρόπο καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής ενός οργανισμού σε συγκεκριμένα χρονικά πλαίσια. Έτσι χρειάστηκε να γίνουν βαθμονομήσεις που να ορίζουν την απώλεια άνθρακα σε συγκεκριμένους οργανισμούς υπό συγκεκριμένες συνθήκες σε συγκεκριμένο βάθος χρόνου. Αυτές οι βαθμονομήσεις αποτελούν ακόμη και σήμερα σημείο συζήτησης.

Εξάλλου το δείγμα που θα χρονολογηθεί κινδυνεύει να μολυνθεί είτε πριν τη δειγματοληψία η μετά. Πριν τη δειγματοληψία μπορεί να έχει μολυνθεί από τους περιβάλλοντες οργανισμούς η τη δημιουργία ανθρακικού ασβεστίου που τείνει να αυξάνει την πραγματική ηλικία του δείγματος. Μετά τη δειγματοληψία μπορεί να μολυνθεί ερχόμενο σε επαφή με ένα άλλο οργανικό αντικείμενο π.χ. ένα χαρτί στο εργαστήριο. Ακόμα, κατά την αποθήκευση του δείγματος μπορεί να μολυνθεί από το περιβάλλον υλικό, π.χ. χώμα» [63]. Κανείς δεν γνωρίζει σε ποιου είδους επίδραση τέθηκαν τα προς εξέταση αντικείμενα στη διαδρομή της ιστορίας.

Ειδικά για τα ιερά κειμήλια, λόγω και της συνεχούς χρήσης τους, αλλά, ίσως, και εργασιών συντήρησης, που γίνονταν σ' αυτά, υπάρχει μεγαλύτερη πιθανότητα να έχουν «μολυνθεί» από άλλα οργανικά υλικά, και, κατά συνέπεια, να δώσουν μεταγενέστερες χρονολογήσεις. Η ραδιοχρονολόγηση είναι ένα χρήσιμο – όχι το μόνο – εργαλείο χρονολόγησης, αλλά τα αποτελέσματα που δίνει δεν είναι αδιαμφισβήτητα. Είναι πολύ πιθανά αλλά όχι βέβαια. Πρέπει να σημειώσουμε πως έχουν γίνει μεγάλες πρόοδοι και, όταν η διαδικασία γίνεται σωστά, το αποτέλεσμα είναι, σχεδόν, βέβαιο. Σχεδόν, όμως. Από τη στιγμή που έχουν παρατηρηθεί και σφάλματα σε ραδιοχρονολογήσεις, το αποτέλεσμα, πάντοτε, μπορεί να αμφισβητηθεί. Πάντοτε, θα υπάρχει ένα «αν». Επομένως, μπορεί να καταστρέψεις το ιερό λείψανο, για να λάβεις μια επισφαλή και αμφισβητήσιμη χρονολόγηση.

Το άλλο ζήτημα είναι η διαχείριση των όποιων αποτελεσμάτων. Στην περίπτωση των οστών του Αγίου Ιωάννου του Βαπτιστού, που παρουσιάζεται στο ντοκυμαντέρ, τα αποτελέσματα δείχνουν πως τα λείψανα αυτά μπορεί, πράγματι,

να είναι του Αγίου Ιωάννου του Βαπτιστού. Και αυτό είναι κάτι θετικό. Ωστόσο, οι διάφοροι αμφισβητίες, ήδη, άρχισαν να τονίζουν πως το γεγονός ότι τα λείψανα είναι ενός άνδρα της εποχής και του τόπου του Αγίου Ιωάννου του Προδρόμου, δεν αποδεικνύει την αυθεντικότητα των λειψάνων. Μπορεί να είναι και κάποιου άλλου προσώπου, που έζησε την ίδια εποχή. Επίσης, άρχισαν να γίνονται προτάσεις για να γίνει σύγκριση του DNA των λειψάνων που βρέθηκαν στη Βουλγαρία με το DNA των άλλων λειψάνων του Αγίου Ιωάννου του Προδρόμου, που φυλάσσονται σε διάφορους τόπους. Άλλοι έδειξαν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την DNA εξέταση των οστών, λόγω του γεγονότος ότι ο Ιωάννης ο Βαπτιστής ήταν εξάδελφος του Ιησού Χριστού. Και κανείς δεν ξέρει πού θα σταματήσει όλο αυτό.

[Συνεχίζεται]

[58] Βλ. και Πάσχου Β. Π., *Άγιοι, οι φίλοι του Θεού, Εισαγωγή στην Αγιολογία της Ορθόδοξης Εκκλησίας*, Εκδόσεις Αρμός, Υμνοαγιολογικά Κείμενα και Μελέτες 2, Β΄ Έκδοση 1997, σελ. 156.

[59] Βλ. π.χ. στο Τασιά Ιωάννου, Μητροπολίτου Λαγκαδά, Λητής και Ρεντίνης, *Το χρονικόν της ευρέσεως των ιερών λειψάνων της Αγίας Κυράννης*, Λαγκαδάς-Θεσσαλονίκη 2011, σελ. 45-46

[60] Για την τιμή των Ιερών Λειψάνων στην Εκκλησία απ' τους πρώτους χριστιανικούς χρόνους και στην πορεία της ιστορίας βλ. Πάσχου, *Άγιοι, οι φίλοι του Θεού, Εισαγωγή στην Αγιολογία της Ορθόδοξης Εκκλησίας*, ο.π., σελ. 30-39 και 143-145.

[61] Βλ. Φυτράκη, *Λείψανα και τάφοι Μαρτύρων κατά τους τρεις πρώτους αιώνες*, ο.π., σελ. 28-42, και Τσάμη Δημητρίου, *Αγιολογία της Ορθόδοξης Εκκλησίας*, Εκδόσεις Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2008, σελ. 150-156.

[62] Για τη νομολογία σχετικά με τα Ιερά Λείψανα βλ. και Πάσχου, *Άγιοι, οι φίλοι του Θεού, Εισαγωγή στην Αγιολογία της Ορθόδοξης Εκκλησίας*, ο.π., σελ. 158-160.

[63] Χριστινάκη Ελένης, *Βιβλική Αρχαιολογία-Θεσμολογία, Ειδικά Θέματα, Τεύχος Β΄*, Εκδόσεις Συμμετρία, Αθήνα 2008, σελ. 59. Γενικά για τη μέθοδο της ραδιοχρονολόγησης βλ. και C. Renfrew-P. Bahn, *Αρχαιολογία, Θεωρίες, Μεθοδολογία και Πρακτικές Εφαρμογές*, Μετάφραση Ι. Καραλή-Γιαννακοπούλου, Αθήνα 2001, σελ. 140-149. Ειδικά για τη «μόλυνση» των διαφόρων αντικειμένων, σελ. 144.